

KVÁZIDIPLOMATICKÉ ZASTÚPENIA A MOŽNOSTI ICH VYUŽITIA VO VZŤAHOCH MEDZI ŠTÁTMI BEZ DIPLOMATICKÝCH STYKOV

QUASI-DIPLOMATIC REPRESENTATIONS AND THEIR POTENTIAL USE IN RELATIONS AMONG STATES WITHOUT DIPLOMATIC RELATIONS

*Erik Pajtinka*¹

Cieľom štúdie je charakterizovať základné typy tzv. kvázidiplomatických zastúpení štátov – styčné úrady, záujmové sekcie a konzulárne úrady – ktoré môžu slúžiť ako alternatíva diplomatických misií v prípade absencie diplomatických stykov medzi štátmi, a identifikovať potenciálne výhody a nevýhody ich využitia v praxi. Záverom je konštatované, že ani jeden typ kvázidiplomatického zastúpenia nie je v praxi univerzálne „najlepšie“ či „najhoršie“ využiteľný v porovnaní s ostatnými, pretože každý jeden má osobitný charakter, ktorý ho predurčuje na efektívne využitie v konkrétnej špecifickej situácii.

Kľúčové slová: kvázidiplomatické zastúpenia, záujmové sekcie, styčné úrady, konzulárne úrady, komunikácia medzi štátmi bez diplomatických stykov

The aim of this study is to define the basic types of the so called quasi-diplomatic representations of states, namely liaison offices, interests sections and consular offices, which can serve as an alternative to diplomatic missions in case of non-existence of diplomatic relations among states and, at the same time, to identify potential advantages and disadvantages of their use in

¹ PhDr. Erik Pajtinka, PhD. Katedra medzinárodných vzťahov a diplomacie, Fakulta politických vied a medzinárodných vzťahov, Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici, Kuzmányho 1, 974 01 Banská Bystrica (Slovensko), e-mail: erik.pajtinka@umb.sk

Erik Pajtinka je odborným asistentom na Fakulte politických vied a medzinárodných vzťahov Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici, a zároveň pôsobí ako externý vyučujúci na Fakulte sociálnych vied Univerzity Karlovej v Prahe (Česko). V minulosti pôsobil ako hosťujúci výskumný pracovník na Holandskom inštitúte medzinárodných vzťahov „Clingendael“ v Haagu (Holandsko), a tiež ako odborný asistent na Fakulte medzinárodných vzťahov Ekonomickej univerzity v Bratislave a externý vyučujúci na Fakulte sociálnych a ekonomických vied Univerzity Komenského v Bratislave. Má magisterský (Mgr.) a doktorský (PhDr.) titul v odbore medzinárodné vzťahy a diplomacia, a doktorát (PhD.) v odbore medzinárodné vzťahy.

practice. It is concluded that neither type of quasi-diplomatic representation is the „best“ or „worst“ in its use in comparison with the other ones in practice, because each has its specific attribute that makes it the most effective in a concrete situation.

Key words: quasi-diplomatic representations, interests sections, liaison offices, consular offices, communication among states without diplomatic relations

JEL: F55

1 Úvod

Diplomatické misie, ako špecifický typ stálych diplomatických orgánov štátu, pôsobiacich v zahraničí, môžu v súčasnosti plniť viacero dôležitých diplomatických úloh – od politického spravodajstva, zahŕňajúceho kontinuálne sledovanie a analyzovanie politickej situácie v prijímajúcom štáte, cez sprostredkovanie obchodných a investičných kontraktov medzi podnikateľskými subjektmi z vysielajúceho a prijímajúceho štátu, až po vysvetľovanie a obhajovanie politik vlády svojho vysielajúceho štátu pred verejnosťou v prijímajúcom štáte. Plnenie týchto diplomatických úloh je však niekedy potrebné zabezpečiť aj vo vzťahoch medzi takými dvomi štátmi, ktoré z politických dôvodov nemajú medzi sebou diplomatické styky, a z toho dôvodu si nemôžu navzájom akreditovať diplomatické misie.² V takýchto situáciách štáty často zvyknú na zabezpečenie plnenia rôznych diplomatických funkcií využívať aj rôzne typy tzv. kvázidiplomatických zastúpení, inak neformálne nazývaných tiež „maskované diplomatické misie“ či „de facto ambasády“.

Cieľom tejto štúdie je, na základe analýzy odborných prameňov, vymedziť a charakterizovať základné typy kvázidiplomatických zastúpení, ktoré sa v súčasnej diplomatickej praxi vo svete využívajú, a prostredníctvom komparatívnej analýzy identifikovať ich spoločné a rozdielne znaky. Zároveň je cieľom tejto štúdie tiež analyticky zhodnotiť potenciál a limity využitia jednotlivých základných typov kvázidiplomatických zastúpení ako alternatívy diplomatických misií v podmienkach absencie diplomatických stykov medzi štátmi.

V dostupnej odbornej literatúre z oblasti medzinárodných vzťahov patrí problematika kvázidiplomatických zastúpení k relatívne málo skúmaným témam. Z odborných publikácií, pokrývajúcich túto problematiku relatívne najkomplexnejšie a najsystematickejšie je určite potrebné zmieniť najmä monografiu britského autora G. R. Berridgea (1994) *Talking to the enemy. How states without diplomatic relations*

² Zriadenie a pôsobenie diplomatickej misie je podľa medzinárodného práva podmienené existenciou diplomatických stykov medzi jej vysielajúcim a prijímajúcim štátom. Inými slovami, štát môže mať zriadenú diplomatickú misiu len v takom cudzom štáte, s ktorým má diplomatické styky.

communicate, ktorá – i napriek svojmu skoršiemu dátumu vydania – poslúžila ako dôležitý zdroj informácií aj pri spracovaní tejto štúdie. Z nemnohých publikácií domácich slovenských autorov, venovaných tejto téme, možno spomenúť prehľadovú štúdiu D. Vlčka (2009). Z dôvodu obmedzeného okruhu dostupných akademických prameňov, venovaných skúmanej problematike kvázidiplomatických zastúpení, boli v tejto štúdii ako zdroj informácií využité tiež dokumenty a internetové stránky relevantných diplomatických orgánov. Množstvo cenných poznatkov bolo čerpaných taktiež z osobnej komunikácie autora s vybranými slovenskými a zahraničnými diplomatmi.

2 ZÁKLADNÉ TYPY KVÁZIDIPLOMATICKÝCH ZASTÚPENÍ

Pod kvázidiplomatickými zastúpeniami možno pre účely teórie, a tiež pre potreby tejto štúdie, vo všeobecnosti rozumieť subjekty, ktoré pôsobia na území cudzieho štátu a *de facto* plnia niektoré diplomatické funkcie v záujme určitého (vysielajúceho) štátu, ale z formálno-právneho hľadiska nemajú status diplomatických misíí. Dôležitou spoločnou črtou všetkých týchto subjektov je tiež to, že môžu byť vysielajúcim štátom zriadené a pôsobiť len so súhlasom príslušného prijímajúceho štátu³. Pri vymedzení základných typov týchto subjektov možno vychádzať z práce Berridgea (1994), podľa ktorej úlohu kvázidiplomatických zastúpení môžu v praxi plniť najmä záujmové sekcie, styčné (reprezentačné) úrady a konzuláty. Okrem nich Berridge rozlišuje ešte štvrtú kategóriu kvázidiplomatických zastúpení, a to tzv. diplomatické fronty⁴, čo má byť v podstate akási obdoba styčných úradov, ale s navonok skrytým (nepriznaným) účelom. Vzhľadom na to, že v praxi je pomerne ťažké jednoznačne identifikovať subjekty, ktoré pôsobia ako diplomatické fronty, a to práve s ohľadom na skutočnosť, že ich *de facto* diplomatický účel býva navonok skrytý, a v prípade ich identifikácie je zasa ťažké ich odlišiť od styčných úradov, ako vhodnejšie sa pre účely teórie javí tento typ subjektov chápať skôr ako špecifickú subkategóriu styčných úradov, a nie ako samostatný typ kvázidiplomatického zastúpenia.

2.1 Záujmové sekcie

Záujmovú sekciu možno charakterizovať ako špecifický typ kvázidiplomatického zastúpenia štátu, ktoré na území cudzieho (prijímajúceho) štátu formálne pôsobí ako organizačná súčasť (sekcia, oddelenie či iná zložka)

³ Tento súhlas pritom v praxi nemusí byť nevyhnutne daný na základe písomnej dohody medzi dotknutými štátmi.

⁴ Označované niektorými autormi (napr. Vlček 2009) aj ako „predsunuté základne diplomacie“.

diplomatickej misie niektorého tretieho štátu⁵. Inými slovami, ide v podstate o skupinu diplomatov, ktorí zastupujú záujmy (vysielajúceho) štátu (A) vo vzťahu k (prijmajúcemu) štátu (B), no v prijímajúcom štáte (B) oficiálne nevystupujú „pod vlajkou“ svojho vysielajúceho štátu (A), ale sú formálne akreditovaní ako členovia diplomatickej misie tretieho štátu (C). V tejto súvislosti sa žiada dodať, že diplomatický personál záujmovej sekcie môže v praxi spravidla pozostávať buď z diplomatov vysielajúceho štátu (A), teda toho štátu, ktorého záujmy daná záujmová sekcia reálne zastupuje, ako to bolo napr. v prípade Záujmovej sekcie USA v rámci Veľvyslanectva Švajčiarska na Kube v rokoch 1977-2015⁶, alebo z diplomatov tretieho štátu (C), teda toho štátu, pod ktorého diplomatickú misiu daná záujmová sekcia formálne patrí, ako je to napr. v prípade Záujmovej sekcie USA v rámci Veľvyslanectva Švajčiarska v Iráne od jej zriadenia v roku 1980 až dodnes (Asgard 2014)⁷.

Je dôležité poznamenať, že aj keď je záujmová sekcia z formálno-právneho hľadiska organizačnou súčasťou diplomatickej misie tretieho štátu, nemusí byť do nej nevyhnutne včlenená aj „fyzicky“, teda nemusí s ňou zdieľať spoločné priestory. V súčasnej diplomatickej praxi dokonca veľká väčšina záujmových sekcií sídli oddelene od svojich „kmeňových“ diplomatických misií, ku ktorým sú formálne pričlenené. Pomerne často sa pritom možno stretnúť s tým, že záujmová sekcia je v prijímajúcom štáte dislokovaná v priestoroch po bývalej diplomatickej misii jej vysielajúceho štátu⁸, ako je to napr. v prípade Záujmovej sekcie Ruska v Gruzínsku, ktorá sídli v Tbilisi v budove bývalého ruského veľvyslanectva (Russian Federation Interests Section 2019), či ako to bolo napr. aj v prípade Záujmovej sekcie USA na Kube, ktorá počas svojho pôsobenia v rokoch 1977-2015 sídlila v Havane v budove bývalého Veľvyslanectva USA.

Z hľadiska právneho postavenia sa na priestory a personál záujmovej sekcie vzťahujú všetky diplomatické výsady a imunity, vyplývajúce z Viedenského dohovoru o diplomatických stykoch. Je to dané tým, že záujmová sekcia je formálne súčasťou diplomatickej misie (tretieho štátu), a preto aj všetky priestory záujmovej sekcie sú

⁵ Takýto „tretí štát“ sa zvykne označovať aj ako tzv. ochranná mocnosť (v angl. *protecting power*).

⁶ Diplomatický personál Záujmovej sekcie USA na Veľvyslanectve Švajčiarska na Kube tvorili americkí diplomati, vyslaní ministerstvom zahraničných vecí USA (*Department of State*).

⁷ Diplomatický personál Záujmovej sekcie USA na Veľvyslanectve Švajčiarska v Iráne tvoria švajčiarski diplomati.

⁸ Takáto prax je motivovaná predovšetkým pragmatickými logistickými dôvodmi, keďže nasťahovanie záujmovej sekcie do budovy diplomatickej misie tretieho štátu by z priestorových dôvodov často v praxi ani nebolo fyzicky možné. Diplomatické misie totiž, z dôvodu udržiavania čo najefektívnejšej prevádzky, zvyčajne nedisponujú rozsiahlejšími „rezervnými“ miestnosťami, ktoré by mohli poskytnúť pre potreby diplomatov záujmovej sekcie iného štátu.

de iure priestormi diplomatickej misie, a rovnako aj každý člen personálu záujmovej sekcie má oficiálne status člena diplomatickej misie. Na druhej strane, keďže záujmová sekcia nie je z hľadiska medzinárodného práva samostatnou diplomatickou misiou, ale je len organizačnou *zložkou* diplomatickej misie, nie je jej priznané právo vyvesovať svoju vlastnú vlajku, teda vlajku štátu, ktorého záujmy zastupuje, ale môže pôsobiť len pod vlajkou cudzieho (tretieho) štátu, pod ktorého diplomatickú misiu formálne spadá. Z rovnakého dôvodu tiež napr. šéf záujmovej sekcie nemá z formálno-právneho hľadiska postavenie vedúceho diplomatickej misie, a teda sa na neho automaticky nevzťahujú ani osobitné výsady a imunity, ktoré požívajú vedúci diplomatických misií v súlade s Viedenským dohovorom o diplomatických stykoch.

Z vyššie popísaného formálno-právneho statusu záujmových sekcií vyplývajú aj niektoré špecifiká, týkajúce sa protokolárneho postavenia týchto subjektov a ich personálu. Jedným z takýchto špecifik je napr. to, že šéf záujmovej sekcie, aj keď *de facto* plní všetky tie úlohy, ktoré štandardne vykonávajú vedúci diplomatických misií, oficiálne nemá priznaný titul mimoriadneho a splnomocneného veľvyslanca (a ani iný titul vedúceho diplomatickej misie nižšej triedy, napr. *chargé d'affaires en pied*), a teda, ako *de iure* radový člen diplomatického personálu, pri svojom nástupe do funkcie ani neodovzdáva poverovacie listiny⁹ do rúk hlavy prijímajúceho štátu, príp. kabinetný list¹⁰ ministrovi zahraničných vecí prijímajúceho štátu, ako je to zvykom v prípade vedúcich diplomatických misií. Z rovnakého dôvodu je šéf záujmovej sekcie v rámci protokolárnej hierarchie diplomatického zboru vždy v poradí až za všetkými vedúcimi diplomatických misií, a zároveň sa nikdy nemôže stať doyenom diplomatického zboru v prijímajúcom štáte, pretože túto prestížnu funkciu môže podľa protokolárnych zvyklostí zastávať len diplomat, ktorý je vedúcim diplomatickej misie. Z ďalších špecifických protokolárnych pravidiel, ktoré – na rozdiel od už spomenutých

⁹ Poverovacie listiny sú typom diplomatickej písomnosti, ktorou sa notifikuje vymenovanie vedúceho diplomatickej misie v najvyššej diplomatickej triede mimoriadneho a splnomocneného veľvyslanca alebo v nižšej diplomatickej triede mimoriadneho vyslanca a splnomocneného ministra, a ktorú zasiela hlava vysielajúceho štátu svojmu náprotivku v prijímajúcom štáte (napr. prezident vysielajúceho štátu prezidentovi prijímajúceho štátu). Poverovacie listiny zvyčajne odovzdáva nastupujúci vedúci diplomatickej misie osobne do rúk hlavy prijímajúceho štátu počas slávnostnej ceremónie. Táto býva zvyčajne spojená aj s krátkou audienciou nastupujúceho vedúceho diplomatickej misie u hlavy prijímajúceho štátu.

¹⁰ Kabinetný list je typom diplomatickej písomnosti, ktorou sa v praxi spravidla notifikuje vymenovania vedúceho diplomatickej misie v najnižšej diplomatickej triede *chargé d'affaires en pied*, a ktorú v takomto prípade zasiela minister zahraničných vecí vysielajúceho štátu svojmu náprotivku v prijímajúcom štáte. Takýto kabinetný list spravidla odovzdáva nastupujúci vedúci diplomatickej misie osobne do rúk ministra zahraničných vecí prijímajúceho štátu počas jeho oficiálneho prijatia na ministerstve zahraničných vecí. Pre úplnosť treba dodať, že kabinetný list sa v diplomatickej praxi používa tiež na notifikovanie vymenovania stálych predstaviteľov štátov pri medzinárodných organizáciách, a zriedkavejšie aj na notifikovanie iných významných oznámení v komunikácii medzi ministrami zahraničných vecí dvoch štátov.

– priamo nevyplývajú z formálno-právneho postavenia záujmových sekcií, ale sú napriek tomu vo vzťahu k týmto subjektom v diplomatickej praxi väčšiny štátov zaužívané, je dôležité zmieniť najmä pravidlo, podľa ktorého je vymenovanie všetkých členov diplomatického personálu záujmovej sekcie podmienené predchádzajúcim udelením súhlasu zo strany príslušného prijímajúceho štátu, teda tzv. agremán (Berridge – Lloyd 2012, Hubinger 2006), čo sa inak štandardne uplatňuje iba v prípade vedúcich diplomatických misií a vojenských diplomatov¹¹. Podľa ďalšieho z pravidiel pritom práve zmieňovaní vojenski diplomati nemôžu byť v rámci záujmových sekcií akreditovaní vôbec (Berridge – James 2003, Berridge – Lloyd 2012), čo je ďalšie dôležité špecifikum tohto typu kvázidiplomatických zastúpení.

2.2 Styčné úrady

Styčné úrady existujú v súčasnej diplomatickej praxi v značne rozmanitých podobách, a preto je pomerne náročné tento typ kvázidiplomatického zastúpenia definíčne vymedziť. Pri pohľade na jednotlivé podoby styčných úradov, pôsobiacich v súčasnosti, je však možné identifikovať – okrem znakov, spoločných pre všetky typy kvázidiplomatických zastúpení – dve charakteristické črty týchto subjektov. Prvou je to, že styčný úrad pôsobí v prijímajúcom štáte ako formálne samostatný subjekt, čím sa odlišuje od záujmovej sekcie, ktorá je – ako už bolo povedané v predchádzajúcej časti – z formálno-právneho hľadiska súčasťou diplomatickej misie (tretieho štátu). Za druhú charakteristickú črtu styčného úradu možno považovať to, že jeho „diplomatický“ personál¹² nie je v *prijímajúcom štáte* (t. j. v štáte svojho pôsobenia) oficiálne akreditovaný, teda formálne nemá poverenie vykonávať diplomatické a ani konzulárne funkcie vo vzťahu k danému prijímajúcemu štátu. Tým sa styčný úrad odlišuje jednak od záujmovej sekcie, ktorej diplomatický personál je v prijímajúcom štáte riadne akreditovaný – i keď „len“ v rámci diplomatickej misie tretieho štátu – a zároveň aj od konzulárneho úradu, ktorého personál má v prijímajúcom štáte taktiež riadnu akreditáciu – aj keď „len“ konzulárnu, a nie diplomatickú.

Napriek tomu, že styčné úrady a ich personál nie sú v ich prijímajúcich štátoch formálne akreditované, v praxi často požívajú určité výsady a imunity, ktorých rozsah sa môže líšiť v závislosti od konkrétneho prijímajúceho štátu. Pre ilustráciu, napr. Kosovo či Taiwan priznávajú všetkým styčným úradom cudzích štátov, pôsobiacich na ich území, výsady a imunity v rovnakom rozsahu, ako ich Viedenský dohovor o diplomatických stykoch priznáva diplomatickým misiám (Law Nr. 03/L-033 on the status, immunities and privileges... 2008; Ministry of Foreign Affairs, Republic of

¹¹ Pod vojenskými diplomatmi sa v tomto kontexte rozumejú všetky variácie vojenských, leteckých a námorných pridencov.

¹² Pod „diplomatickým“ personálom sú myslení tí členovia styčného úradu, ktorí vykonávajú *de facto* diplomatické (a nie administratívne či iné „servisné“) funkcie.

China 2019), zatiaľ čo napr. Slovensko styčnému úradu Taiwanu v Bratislave¹³ (paradoxne) priznáva len relatívne obmedzený rozsah výsad a imunit, zodpovedajúci – aj to s určitými obmedzeniami¹⁴ – výsadam a imunitám konzulárnych úradov, vedených kariérnymi konzulárnymi úradníkmi (Taipejská reprezentačná kancelária, Bratislava 2017). V niektorých prípadoch však styčným úradom nemusia byť výsady a imunity zo strany prijímajúcich štátov priznané vôbec, ako je to napr. v prípade styčného úradu Taiwanu v Nemecku¹⁵ (Taipejská reprezentačná kancelária, Bratislava 2017).

V súvislosti s výsadam a imunitami je ešte potrebné zdôrazniť, že nárok na ich priznanie styčným úradom nevyplyva z Viedenského dohovoru o diplomatických stykoch, a ani z Viedenského dohovoru o konzulárnych stykoch, pretože tieto medzinárodnoprávne dokumenty zaväzujú prijímajúce štáty len vo vzťahu k (u nich) riadne akreditovaným diplomatickým misiám, resp. konzulárnym úradom (čo styčné úrady nie sú). Výsady a imunity sú preto styčným úradom priznávané (ak vôbec) na inom základe, a to spravidla prostredníctvom osobitného vnútroštátneho legislatívneho aktu príslušného prijímajúceho štátu. Takto je to napr. v prípade styčného úradu Taiwanu v Austrálii, ktorému sú výsady a imunity priznávané na základe Zákona o výsadam a imunitách zahraničných misií (v angl. *Overseas Missions (Privileges and Immunities) Act*) a Nariadenia o výsadam a imunitách Taipejského ekonomického a kultúrneho úradu (v angl. *Taipei Economic and Cultural Office (Privileges and Immunities) Regulations*), ktoré sú súčasťou austrálskej národnej legislatívy. Podobne napr. v Kosove sú tamojším styčným úradom cudzích štátov výsady a imunity priznané na základe vnútroštátneho právneho aktu, a to konkrétne Zákomom o postavení, imunitách a výsadam diplomatických a konzulárnych misií a personálu v Kosovskej republike a o medzinárodnej vojenskej prítomnosti a jej personálu (v angl. *Law on the status, immunities and privileges of diplomatic and consular missions and personnel in Republic of Kosova and of the international military presence and its personnel*). V niektorých iných prípadoch môžu byť styčným úradom výsady a imunity priznávané tiež na základe osobitných bilaterálnych dohôd, uzatvorených (často nie priamo, ale v zastúpení iných subjektov) medzi príslušným vysielajúcim a prijímajúcim štátom. Ako príklad možno v tejto súvislosti uviesť styčný úrad Taiwanu v USA, ktorého výsady a imunity upravuje Dohoda o výsadam, výnimkách a imunitách medzi Americkým inštitútom na Taiwane a Taipejským ekonomickým a kultúrnym

¹³ Pôsobiaceho pod oficiálnym názvom Taipejská reprezentačná kancelária v Bratislave (v angl. *Taipei Representative Office in Bratislava*).

¹⁴ Nezahŕňajúc napr. právo vyvesovať vlajku a štátny znak na budove úradu, ktoré inak Viedenský dohovor o konzulárnych stykoch priznáva všetkým konzulárnym úradom.

¹⁵ Styčný úrad Taiwanu v Nemecku pôsobí pod oficiálnym názvom Taipejská reprezentačná kancelária v Berlíne (v angl. *Taipei Representative Office in Berlin*).

reprezentačným úradom v USA (v angl. *Agreement on Privileges, Exemptions and Immunities between American Institute in Taiwan and the Taipei Economic and Cultural Representative Office in the USA*).

Z protokolárneho hľadiska majú styčné úrady niekoľko spoločných črt so záujmovými sekciami: šéf úradu nemá status a nepoužíva titul vedúceho diplomatickej misie, pri svojom nástupe do funkcie neodovzdáva svoje poverovacie listiny hlave prijímajúceho štátu, resp. kabinetný list ministrovi zahraničných vecí, a tiež sa nemôže stať doyenom diplomatického zboru v prijímajúcom štáte. Na rozdiel od záujmových sekcií navyše členovia „diplomatického“ personálu styčného úradu zvyčajne nepoužívajú diplomatické a ani konzulárne hodnosti (prípadne v oficiálnom styku s prijímajúcim štátom), a v rámci protokolárnej hierarchie diplomatického zboru – ak sú vôbec prijímajúcim štátom akceptovaní ako jeho členovia – sú radení za všetkými riadne akreditovanými diplomatmi. V rámci diplomatickej listiny býva pritom styčný úrad uvádzaný – ak vôbec – až za všetkými riadne akreditovanými diplomatickými misiami (konkrétne napr. v Diplomatickej listine Slovenskej republiky je styčný úrad Taiwanu uvádzaný medzi zastúpeniami medzinárodných organizácií).

2.3 Konzulárne úrady

Konzulárny úrad možno charakterizovať ako orgán štátu, permanentne pôsobiaci v zahraničí, ktorý je oficiálne poverený vykonávať konzulárne funkcie na vymedzenom území¹⁶ určitého cudzieho (prijímajúceho) štátu. Funkcie, vykonávané konzulárnym úradom, sú za normálnych okolností prevažne „nepolitické“, pričom typicky zahŕňajú napr. poskytovanie asistencie občanom vysielajúceho štátu v núdzových situáciách, notárske overovanie rôznych písomností a podpisov, vybavovanie cestovných, identifikačných a matričných dokladov či vydávanie víz občanom prijímajúceho štátu (a príp. aj tretích štátov). Konzulárny úrad však môže za istých špecifických okolností, keď z politických dôvodov absentujú diplomatické styky medzi jeho vysielajúcim a prijímajúcim štátom, neoficiálne vykonávať aj rôzne diplomatické funkcie, a pôsobiť tak v úlohe kvázidiplomatického zastúpenia štátu.

V praxi sa s využitím konzulárnych úradov ako „alternatívy“ diplomatických misií možno stretnúť spravidla v situáciách, keď dôjde k prerušeniu diplomatických stykov medzi dvomi štátmi, pričom však súčasne ostanú medzi nimi zachované konzulárne styky¹⁷, a „zvyšky“ oficiálne zrušených diplomatických misií oboch štátov sa pretransformujú na konzulárne úrady, ktoré potom *de facto* kontinuálne pokračujú v plnení (niektorých) diplomatických úloh.

¹⁶ V rámci tzv. konzulárneho obvodu.

¹⁷ Takýto postup umožňuje ustanovenie Viedenského dohovoru o konzulárnych stykoch (čl. 2, ods. 3), podľa ktorého „prerušenie diplomatických stykov samo o sebe nezahŕňa prerušenie konzulárnych stykov“ (Vyhláška ministra zahraničných vecí z 12. februára 1969).

Výhodou takéhoto riešenia je hlavne to, že konzulárny úrad – na rozdiel od styčného úradu či záujmovej sekcie – má v prijímajúcom štáte postavenie oficiálne akreditovaného (konzulárneho) orgánu vysielajúceho štátu. Z tohto jeho formálno-právneho postavenia vyplýva, že môže vo vzťahu k štátu svojho pôsobenia oficiálne vystupovať „pod svojou vlastnou vlajkou“, teda v mene toho štátu, ktorého záujmy reálne zastupuje (na čo podľa medzinárodného práva nemajú nárok styčné úrady a ani záujmové sekcie). Konzulárny úrad má tiež z titulu svojho statusu nárok na priznanie výsad a imunit podľa medzinárodného práva, a to konkrétne na základe Viedenského dohovoru o konzulárnych stykoch. V tejto súvislosti je potrebné poznamenať, že konzulárny úrad – aj v prípade, že *de facto* vykonáva diplomatické funkcie – si nemôže nárokovať diplomatické výsady a imunity na základe Viedenského dohovoru o diplomatických stykoch¹⁸, ktoré sú z hľadiska svojho rozsahu podstatne širšie (a jeho postavenie je tak z tohto pohľadu relatívne „menej výhodné“ v porovnaní so záujmovou sekciou diplomatickej misie). Obdobne aj konzulárni úradníci¹⁹ – ak aj v praxi *de facto* plnia diplomatické funkcie – sú vzhľadom na svoj konzulárny status „len“ členmi konzulárneho zboru²⁰ v prijímajúcom štáte, a nie členmi jeho diplomatického zboru. Z protokolárneho hľadiska majú tiež konzulárni úradníci v porovnaní s diplomatmi hierarchicky nižšie postavenie, čo možno ilustrovať napr. aj na tom, že zatiaľ čo vedúci diplomatickej misie najvyššej triedy pri nástupe do funkcie odovzdáva svoje poverovacie listiny do rúk hlavy prijímajúceho štátu počas slávnostnej ceremónie, nástup do funkcie vedúceho konzulárneho úradu ekvivalentnej úrovne býva zvyčajne spojený len s menej formálnym prijatím na ministerstve zahraničných vecí.

3 POTENCIÁL A LIMITY VYUŽITIA JEDNOTLIVÝCH TYPOV KVÁZIDIPLOMATICKÝCH ZASTÚPENÍ

Každé z kvázidiplomatických zastúpení štátu, popísaných v predchádzajúcej časti, má isté špecifiká, ktoré v praxi vo veľkej miere determinujú aj potenciálne možnosti a limity jeho využitia v rôznych podmienkach a situáciách, kedy medzi štátmi absentujú diplomatické styky.

¹⁸ Vykonávanie diplomatických funkcií konzulárnym úradom samo o sebe nie je dôvodom na zmenu jeho formálno-právneho statusu, od ktorého sa odvíja aj rozsah jeho výsad a imunit.

¹⁹ Konzulárny úradník je – vychádzajúc z Viedenského dohovoru o konzulárnych stykoch (čl. 1 ods. d) a g)) – člen konzulárneho úradu, ktorý je poverený výkonom konzulárnych funkcií (pozri: Vyhláška ministra zahraničných vecí z 12. februára 1969).

²⁰ Konzulárny zbor je súbor všetkých konzulárnych úradníkov, ktorí sú akreditovaní v (jednom) prijímajúcom štáte.

3.1 Potenciál a limity styčných úradov

Výhody využitia styčného úradu ako jednej z foriem kvázidiplomatického zastúpenia štátu pramenia najmä z jeho neoficiálneho, teda nediplomatického a nekonzulárneho formálno-právneho statusu, vďaka ktorému podmienkou jeho pôsobenia *nie je* existencia konzulárnych stykov medzi jeho vysielajúcim a prijímajúcim štátom (implikujúca zároveň aj vzájomné medzinárodnoprávne uznanie oboch štátov²¹), a dokonca ani samotné uznanie suverenity prijímajúceho štátu zo strany vysielajúceho štátu, ako je to v prípade konzulárneho úradu, resp. záujmovej sekcie. V dôsledku toho môže byť styčný úrad – na rozdiel od záujmovej sekcie či konzulárneho úradu – využitý ako alternatíva stáleho diplomatického zastúpenia napr. aj v tých prípadoch, keď vysielajúci štát nechce medzinárodnoprávne uznať prijímajúci štát, pretože uznáva suverenitu „konkurenčného“ tretieho štátu, ktorý si nárokuje štátne územie daného prijímajúceho štátu.

Na druhej strane, neoficiálny formálno-právny status styčného úradu môže v praxi prinášať aj určité obmedzenia či nevýhody. Keďže styčný úrad nie je *de iure* diplomatickým a ani konzulárnym orgánom, a z tohto dôvodu si nemôže nárokovať priznanie výsad a imunit na základe Viedenského dohovoru o diplomatických stykoch a ani Viedenského dohovoru o konzulárnych stykoch, nemusí mať v prijímajúcom štáte žiadne osobitné výsady, imunity a ani iné zvýhodnenia – pokiaľ mu ich daný prijímajúci štát na základe svojho vlastného rozhodnutia neprizná. A to v praxi nemusí byť vždy samozrejmosťou. Pre ilustráciu, zatiaľ čo napr. Kosovo priznáva všetkým styčným úradom, ktoré pôsobia na jeho území, rovnaký rozsah výsad a imunit, aký je priznávaný aj diplomatickým misiám, napr. také Nemecko zasa styčnému úradu Taiwanu, sídliaťmu v Berlíne, nepriznáva vôbec žiadne výsady, imunity a ani akékoľvek iné zvýhodnenia. V prípade, že styčný úrad nemá prijímajúcim štátom priznané výsady a imunity, potom na jeho území pôsobí v podstate ako privátny subjekt, čo môže byť spojené s viacerými praktickými komplikáciami. Styčný úrad v takomto prípade napr. nemá osobitný nárok na zabezpečenie ochrany jeho priestorov a personálu zo strany orgánov prijímajúceho štátu, a môže sa tak teoreticky ľahšie stať terčom útokov zo strany rôznych jednotlivcov či skupín, čo môže o. i. prinášať zvýšené bezpečnostné riziko pre členov jeho personálu. Taktiež pracovníci styčného úradu v takomto prípade pôsobia v prijímajúcom štáte ako súkromné osoby, a musia tak o. i. dodržiavať všetky predpisy, vzťahujúce sa na „bežných“ cudzincov, teda sú napr. povinní vybaviť si na príslušných úradoch povolenie na pobyt či pracovné povolenie. Ako súkromné osoby tiež pracovníci styčných úradov napr. nemajú právo na

²¹ Keďže podľa Viedenského dohovoru o konzulárnych stykoch (čl. 2, ods. 1) „konzulárne styky medzi štátmi sa nadväzujú na základe vzájomnej dohody“ (Vyhláška ministra zahraničných vecí z 12. februára 1969... 1969), existencia konzulárnych stykov medzi dvomi štátmi implikuje aj ich vzájomné medzinárodnoprávne uznanie.

prednostné vybavenie na hraničných priechodoch a colniciach pri vstupe alebo výstupe do, resp. z prijímajúceho štátu, čo môže mať za následok o. i. vyššiu časovú náročnosť a nižšiu celkovú efektivitu výkonu ich funkcií.

Za ďalšiu z možných nevýhod styčného úradu, prameniacu z jeho neoficiálneho formálno-právneho statusu, možno považovať to, že členovia jeho personálu – v dôsledku toho, že v prijímajúcom štáte nemajú postavenie akreditovaných diplomatov – nie sú ani členmi jeho diplomatického zboru. To môže v praxi obmedzovať možnosti pracovníkov styčných úradov participovať na spoločenských podujatiach a iných aktivitách, ktoré sú organizované pre členov diplomatického zboru ministerstvom zahraničných vecí, ale aj inými orgánmi a inštitúciami v prijímajúcom štáte. Platí to obzvlášť v prípadoch, kedy by prijímajúci štát pozvaním pracovníkov styčného úradu na podujatie pre akreditovaných diplomatov mohol vzbudiť nevôľu niektorých „riadnych“ členov diplomatického zboru.²² V tejto súvislosti je napr. známe, že diplomati Čínskej ľudovej republiky veľmi pozorne sledujú účasť zástupcov styčného úradu Taiwanu na (nielen) nimi navštevovaných podujatiach v prijímajúcom štáte, pričom sú mimoriadne „citliví“ na akékoľvek protokolárne „zvýhodnenie“, či dokonca už len na samotnú prítomnosť taiwanských zástupcov. Z tohto dôvodu napr. slovenské ministerstvo zahraničných vecí, v snahe vyhnúť sa protestom zo strany diplomatickej misie Čínskej ľudovej republiky, zástupcov styčného úradu Taiwanu na ním organizované oficiálne podujatia pre diplomatický zbor radšej nepozýva (Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR, 2019).²³ Obmedzené možnosti účasti pracovníkov styčných úradov na podujatiach pre diplomatický zbor pritom v praxi spravidla znamenajú aj obmedzenú možnosť ich „prirodených“ kontaktov – a tým aj získavania a výmeny informácií – jednak s diplomatmi ostatných štátov, akreditovanými v danom prijímajúcom štáte, ale aj s oficiálnymi predstaviteľmi prijímajúceho štátu, ktorí sa na podujatiach pre diplomatický zbor tiež často zúčastňujú.

Podľa niektorých názorov však môže byť neoficiálny status, a z toho plynúce „nezahrnutie“ pracovníkov styčného úradu do diplomatického zboru prijímajúceho štátu aj výhodou. Ako v tejto súvislosti uvádza Kissinger, keď v roku 1972 zriadila Čínska ľudová republika svoj styčný úrad v hlavnom meste USA²⁴, členovia jeho personálu nemali status členov diplomatického zboru, a práve vďaka tomu im mohla

²² Osobitne ak by malo ísť o diplomatov štátu, ktorý je pre prijímajúci štát strategickým spojencom či dôležitým obchodným partnerom.

²³ Podobne napr. aj v Nemecku zástupcovia styčného úradu Taiwanu síce sú ministerstvom zahraničných vecí príležitostne pozývaní na niektoré ním organizované podujatia, ale zásadne len na také z nich, ktoré nie sú určené výlučne pre členov diplomatického zboru, ale zúčastňujú sa na nich aj predstavitelia mimovládnych subjektov, napr. zástupcovia podnikateľskej obce či mimovládnych organizácií (Botschaft der Bundesrepublik Deutschland in Pressburg, 2017).

²⁴ V tom čase mali ešte USA nadviazané diplomatické styky s vládou v Taipej.

vláda USA poskytnúť „špeciálne zaobchádzanie“ bez toho, aby porušila zaužívané protokolárne pravidlá (Berridge 1994, s. 52). V tomto prípade však treba vziať do úvahy aj skutočnosť, že Kissingerom uvádzaný príklad je z diplomatickej praxe štátu s veľmocenským postavením (USA), a je otázne, do akej miery by bolo takéto „obídenie“ protokolárnych pravidiel akceptovateľné pre členov diplomatických zborov aj v iných štátoch.

Ďalšou z potenciálnych nevýhod styčného úradu, ktorá môže v praxi plynúť z jeho neoficiálneho formálno-právneho postavenia, je limitovaná možnosť reprezentácie vysielajúceho štátu v prijímajúcom štáte. Tento „hendikep“ styčného úradu môže vychádzať z toho, že členovia jeho personálu – ako už bolo spomenuté – môžu mať v prijímajúcom štáte obmedzenú možnosť zúčastňovať sa na rôznych podujatiach, organizovaných či už ministerstvom zahraničných vecí alebo aj mimovládny inštitúciami, príp. na takýchto podujatiach nemôžu vystupovať v pozícii oficiálnych diplomatických zástupcov svojho vysielajúceho štátu, čo samo o sebe zužuje priestor na výkon reprezentačnej funkcie. Okrem toho, styčnému úradu nemusí byť zo strany prijímajúceho štátu priznaná výsada používať štátnu vlajku a štátny znak svojho vysielajúceho štátu, čo potom tiež limituje reprezentačné možnosti tohto typu kvázidiplomatického zastúpenia. Treba však dodať, že v tomto smere je prax v jednotlivých štátoch rozdielna. Pre ilustráciu, zatiaľ čo napr. styčným úradom Taiwanu v Nemecku, Česku či na Slovensku používanie štátnej vlajky či štátneho znaku na jeho budovách a vozidlách povolené nie je (Taipejská reprezentačná kancelária, Bratislava, 2017), napr. styčný úrad Slovenska v kosovskej Prištine štátnu vlajku aj štátny znak na svojich budovách používať smie, a dokonca samotné ministerstvo zahraničných vecí Kosova a aj ďalšie jeho vládne orgány počas prijatí predstaviteľov slovenského styčného úradu vyvesujú štátnu vlajku Slovenska – rovnako, ako pri prijatiach diplomatických zástupcov, ktorí sú v Kosove riadne akreditovaní (Embassy of the Republic of Kosovo in Brussels, 2019).

3.2 Potenciál a limity záujmových sekcií

Potenciálne výhody využitia záujmovej sekcie ako formy kvázidiplomatického zastúpenia štátu vychádzajú najmä z jej oficiálneho diplomatického statusu. Vďaka nemu má záujmová sekcia a jej personál nárok na priznanie všetkých výsad a imunit podľa Viedenského dohovoru o diplomatických stykoch, čím je jej právne postavenie „výhodnejšie“ jednak v porovnaní so styčným úradom, ktorému výsady a imunity nemusia byť prijímajúcim štátom priznané vôbec, ale aj v porovnaní s konzulárnym úradom, ktorý síce nárok na priznanie výsad a imunit podľa medzinárodného práva má, ale len v relatívne obmedzenom rozsahu, stanovenom Viedenským dohovorom o konzulárnych stykoch. Na druhej strane, postavenie záujmovej sekcie ako formálnej súčasti diplomatickej misie (tretieho štátu) môže prinášať isté obmedzenia, pokiaľ ide

o praktický „úžitok“ z niektorých Viedenským dohovorom o diplomatických stykoch priznávaných výsad a imunit. Konkrétne napr. právo na slobodné spojenie s vysielajúcim štátom²⁵, ktoré Viedenský dohovor o diplomatických stykoch priznáva diplomatickým misiám, nemá z pohľadu záujmovej sekcie takmer žiadny praktický význam (aj keď týmto právom záujmová sekcia ako integrálna súčasť diplomatickej misie teoreticky disponuje). Toto právo totiž záujmovej sekcii garantuje len slobodu spojenia s jej *de iure* vysielajúcim štátom – teda s tým štátom, v rámci ktorého diplomatickej misie daná záujmová sekcia *formálne* pôsobí. V praxi je však pre záujmovú sekciu omnoho dôležitejšie spojenie s jej skutočným „vysielajúcim štátom“ – teda so štátom, ktorého ministerstvu zahraničných vecí daná záujmová sekcia pri výkone svojej činnosti *reálne* podlieha – a na toto sa sloboda spojenia podľa Viedenského dohovoru o diplomatických stykoch nevzťahuje. Treba však dodať, že v praxi prijímajúce štáty spravidla umožňujú záujmovým sekciam slobodnú komunikáciu s ich vysielajúcimi štátmi (Berridge 1994), aj keď im takáto povinnosť z Viedenského dohovoru o diplomatických stykoch nevyplyva.

Ďalšou z potenciálnych výhod záujmovej sekcie, ktorá vychádza z jej formálno-právneho statusu, je to, že jej pracovníci, ktorí vykonávajú diplomatické funkcie, sú – na rozdiel od členov personálu styčného úradu či konzulárnych úradníkov – z titulu svojho diplomatického postavenia riadnymi členmi diplomatického zboru v prijímajúcom štáte, a môžu sa tak napr. zúčastňovať na rôznych oficiálnych podujatiach pre akreditovaných diplomatov, organizovaných ministerstvom zahraničných vecí alebo inými orgánmi prijímajúceho štátu. V tejto spojitosti sa však zároveň žiada dodať, že šéfovia záujmových sekcií – ako už bolo uvedené – nemajú formálno-právny status vedúcich diplomatických misií, a preto nemusia byť podľa zaužívaných protokolárnych pravidiel pozývaní na tie podujatia, ktoré sú určené výhradne pre vedúcich diplomatických misií (akými sú typicky napr. niektoré slávnostné či ceremoniálne zhromaždenia diplomatického zboru, organizované hlavou štátu).

K hlavným nevýhodám záujmovej sekcie patrí nemožnosť jej využitia v prípadoch, kedy je potrebné zriadiť kvázidiplomatické zastúpenia medzi štátmi, ktoré – okrem toho, že nemajú medzi sebou diplomatické styky – sa navzájom ani neuznávajú. Aj keď totiž záujmová sekcia formálne pôsobí „pod vlajkou“ tretieho štátu, samotná jej existencia implikuje, že prijímajúci štát uznáva legitimitu entity, ktorej záujmy daná záujmová sekcia v praxi zastupuje. Inými slovami, tým, že prijímajúci štát dovoľí cudziemu štátu zriadiť si uňho záujmovú sekciu (aj keď je táto formálne súčasťou diplomatickej misie tretieho štátu), *de facto* tým dáva najavo, že

²⁵ Podľa Viedenského dohovoru o diplomatických stykoch (čl. 27, ods. 1) „prijímajúci štát povolí a bude chrániť slobodné spojenie misie“, a to „s vládou, ako aj s ostatnými misiami a konzulátmi vysielajúceho štátu“ (Vyhláška ministra zahraničných vecí z 10. júna 1964).

akceptuje jeho suverénne právo formulovať a hájiť vlastné zahraničnopolitické záujmy, a že za reprezentanta týchto záujmov nepovažuje niektorý iný štát. V tejto súvislosti napr. keď v 50-tych rokoch 20. stor. Čínska ľudová republika navrhla USA (v čase, keď tieto udržiavali diplomatické styky s vládou v Taipei) zriadenie záujmových sekcií, návrh bol zo strany vlády vo Washingtone odmietnutý s odôvodnením, že „čínske záujmy“ sú v USA už zastupované Veľvyslanectvom Čínskej republiky (Berridge 1994, s. 49).

Ďalšia z možných nevýhod záujmovej sekcie vychádza zo samotnej povahy tohto typu kvázidiplomatického zastúpenia, ktoré môže v prijímajúcom štáte pôsobiť len v rámci diplomatickej misie niektorého tretieho štátu (ochrannej mocnosti). Štát, ktorý využíva záujmovú sekciu, je tak odkázaný na pomoc tretieho štátu, čím sa vo vzťahu k tomuto (tretiemu) štátu dostáva do politicky „delikátnej“ pozície akéhosi dlžníka. Okrem toho môže byť vysielajúci štát tiež nútený zdieľať s tretím štátom, v rámci ktorého diplomatickej misie jeho záujmová sekcia pôsobí, niektoré dôverné informácie. Viaceré štáty, ktoré pôsobia v pozícii ochranných mocností, totiž v praxi očakávajú, že šéf záujmovej sekcie bude vedúceho diplomatickej misie tretieho štátu, v rámci ktorého záujmová sekcia pôsobí, aspoň v nevyhnutnej miere informovať o pripravovaných zásadných krokoch či opatreniach svojho vysielajúceho štátu. Ako v tejto súvislosti spomína Berridge (1994, s. 43), napr. šéf záujmovej sekcie USA, ktorá pôsobila v Káhire v rámci španielskeho veľvyslanectva po vojne v roku 1967, musel španielskeho veľvyslanca pravidelne informovať o všetkých pripravovaných aktivitách, aby ho žiaden krok, ktorý záujmová sekcia podnikla, nemohol prekvapiť. Okrem toho môže existovať aj riziko nechceného prezradenia niektorých dôverných informácií v prípade, že záujmová sekcia sídli v budove diplomatickej misie tretieho štátu – čo je ale v súčasnej diplomatickej praxi skôr ojedinelý jav.

3.3 Potenciál a limity konzulárnych úradov (ako kvázidiplomatických zastúpení)

Využívanie konzulárneho úradu ako kvázidiplomatického zastúpenia prináša štátu niekoľko výhod, ktoré vychádzajú hlavne z toho, že ide o oficiálne akreditovaný orgán vysielajúceho štátu v prijímajúcom štáte. Z tohto statusu konzulárneho úradu vyplýva, že môže v prijímajúcom štáte pôsobiť „pod svojou vlastnou štátnou vlajkou“, pričom má zároveň nárok na priznanie určitých výsad a imunit (podľa Viedenského dohovoru o konzulárnych stykoch). V istom zmysle tak v sebe konzulárny úrad spája výhody styčného úradu – v tom, že v prijímajúcom štáte pôsobí ako samostatný subjekt a vysielajúci štát sa pri jeho využití „na diplomatické účely“ nemusí spoliehať na pomoc tretieho štátu – a záujmovej sekcie – v tom, že má nárok na priznanie výsad a imunit podľa medzinárodných dohovorov, a nie je tak v tomto smere závislý od „dobrej vôle“ prijímajúceho štátu.

Ďalšou z potenciálnych výhod konzulárneho úradu je to, že môže sídliť aj mimo hlavného mesta štátu, v ktorom je akreditovaný, pričom najmä vo väčších štátoch spravidla nebýva len jeden, ale sú viaceré, ktoré sídlia na rôznych miestach po celom území prijímajúceho štátu. V prípade, že má vysielajúci štát v prijímajúcom štáte viacero svojich konzulárnych úradov – čo v súčasnej praxi nie je nič nezvyčajné – po prípadnom prerušení diplomatických stykov s týmto štátom existuje možnosť tieto konzulárne úrady využiť ako sieť kvázidiplomatických zastúpení, ktoré sú schopné napr. prinášať informácie o aktuálnej situácii z rôznych miest prijímajúceho štátu alebo udržiavať neformálne kontakty s predstaviteľmi miestnych či regionálnych autorít.

Naopak, nevýhody konzulárneho úradu pramenia hlavne z toho, že jeho pôsobenie je podmienené existenciou konzulárnych stykov medzi vysielajúcim a prijímajúcim štátom. To štandardne znemožňuje využitie konzulárneho úradu ako kvázidiplomatického zastúpenia v prípadoch, keď sa vysielajúci a prijímajúci štát navzájom neuznávajú²⁶.

4 ZÁVER

Každý jeden typ kvázidiplomatického zastúpenia – či už styčný úrad, záujmová sekcia, alebo konzulárny úrad – má špecifický charakter, ktorý determinuje aj potenciálne výhody a limity jeho využitia v rozličných podmienkach a situáciách. Nemožno pritom povedať, že by konkrétny typ kvázidiplomatického zastúpenia bol v praxi univerzálne „najlepšie“ alebo „najhoršie“ využiteľný v porovnaní s ostatnými. Napríklad, styčný úrad – na rozdiel od záujmovej sekcie či konzulárneho úradu – je možné využiť aj v situáciách, keď sa vysielajúci a prijímajúci štát navzájom neuznávajú, pričom zároveň jeho podoba môže byť flexibilne prispôbená individuálnym podmienkam, no na druhej strane požíva relatívne najnižší stupeň medzinárodnoprávnej ochrany, keďže sa na neho nevzťahujú ustanovenia žiadneho z univerzálne platných medzinárodných dohovorov o výsadách a imunitách. Záujmová sekcia má zasa spomedzi všetkých troch analyzovaných typov kvázidiplomatických zastúpení najširší rozsah výsad a imunit a zároveň požíva aj vysoký stupeň medzinárodnoprávnej ochrany, no – na rozdiel od styčného úradu a konzulárneho

²⁶ V tejto súvislosti však treba spomenúť, že z minulosti sú známe niektoré špecifické prípady, kedy konzulárny úrad plnil úlohu kvázidiplomatického zastúpenia aj v situácii, keď sa jeho vysielajúci a prijímajúci štát navzájom neuznávali. Príkladom je generálny konzulát Veľkej Británie v meste Tamsui na čínskom ostrove Taiwan, ktorý vykonával od roku 1949 až do svojho uzatvorenia v roku 1972 *de facto* diplomatické funkcie vo vzťahu k vláde Čínskej republiky (ktorá sa na tento ostrov v roku 1949 presunula z pevninskej Číny). Od roku 1950 pritom Veľká Británia uznávala „konkurenčnú“ pevninskú Čínu a jej vládu v Pekingu, kde mala od roku 1954 akreditovanú aj svoju diplomatickú misiu. V období rokov 1950-1972 tak britský generálny konzulát na Taiwane plnil úlohu kvázidiplomatického zastúpenia v podmienkach, kedy jeho prijímajúci štát nebol zo strany jeho vysielajúceho štátu uznávaný.

úradu – je jej pôsobenie podmienené zaangažovaním „tretej strany“. Konzulárny úrad má zasa – v porovnaní so záujmovou sekciou a styčným úradom – relatívne najlepšie predpoklady plniť reprezentačné funkcie, keďže má ako jediný z troch analyzovaných typov kvázidiplomatických zastúpení medzinárodnoprávne priznané privilégium vykonávať činnosť „pod vlajkou“ svojho vlastného vysielajúceho štátu, no jeho pôsobenie je podmienené existenciou konzulárnych stykov, a tým aj vzájomným medzinárodnoprávnym uznaním jeho vysielajúceho a prijímajúceho štátu.

Komplexnejšie porovnanie charakterových čŕt jednotlivých typov kvázidiplomatických zastúpení, od ktorých sa odvíjajú aj potenciálne možnosti a limity ich využitia v praxi, ilustruje Tabuľka 1.

Tab. 1: Porovnanie charakterových čŕt jednotlivých typov kvázidiplomatických zastúpení štátov.

	<i>Styčný úrad</i>	<i>Záujmová sekcia</i>	<i>Konzul. úrad</i>
Možnosť zriadenia a pôsobenia v štáte, s ktorým nie sú nadviazané diplomatické styky	áno	áno	áno
Možnosť zriadenia a pôsobenia v štáte, s ktorým nie sú nadviazané diplomatické styky a ani konzulárne styky	áno	áno	nie
Možnosť zriadenia a pôsobenia v neuznanom štáte	áno	nie	nie
Možnosť zriadenia a pôsobenia bez angažovania sa tretieho štátu (ochrannej mocnosti)	áno	nie	áno
Diplomatický status	nie	áno	nie
Status oficiálne akreditovaného orgánu vysielajúceho štátu v prijímajúcom štáte	nie	nie	áno
Nárok na výsady a imunity priznaný na základe medzinárodného dohovoru	nie	áno	áno
Vedúci zastúpenia a personál, vykonávajúci diplomatické funkcie sú členmi diplomatického zboru v prijímajúcom štáte	nie	áno	nie

Prameň: Vlastné spracovanie autora.

O najvhodnejšom type kvázidiplomatického zastúpenia, využiteľného v konkrétnej situácii, môžu pritom v praxi rozhodovať aj rôzne „vonkajšie“ faktory. Ak napr. dôjde k prerušeniu diplomatických stykov štátov, medzi ktorými existuje

intenzívna mobilita obyvateľstva, môže byť vhodné využiť ako kvázidiplomatické zastúpenie konzulárny úrad, ktorého existencia sa dá – aj v prípade napätých vzťahov medzi vládami – navonok politicky zdôvodniť potrebou poskytovania konzulárnych služieb občanom oboch štátov. Ak je zasa napr. verejnosť v prijímajúcom štáte naladená radikálne proti vysielajúcemu štátu, a príp. aj bezpečnostná situácia je zhoršená, môže byť vhodnejšie využiť ako kvázidiplomatické zastúpenie záujmovú sekciu, ktorá je viac „skrytá“ pred očami verejnosti, než by bol konzulárny úrad, a zároveň požíva aj medzinárodnoprávnu ochranu, ktorú by zasa nemal styčný úrad.

POUŽITÁ LITERATÚRA:

1. ASGARD, R. (2014): Re-establishing a U. S. Diplomatic Presence in Iran: Advancing U. S. National Security and Serving American Citizens. [Online.] In: *PAAILA*, 2014. [Citované 10.09.2019.] Dostupné na internete: <<https://paaia.org/wp-content/uploads/2018/11/Iran-U-S-Section-Report-FINAL.pdf>>.
2. BERRIDGE, G. R. (1994): *Talking to the Enemy. How States without Diplomatic Relations Communicate*, Houndmills a Londýn: Macmillan Press, 1994. 178 s. ISBN 978-0-333-55655-9
3. BERRIDGE, G. R. – JAMES. A. (2003): *A Dictionary of Diplomacy. Second Edition*, Houndmills a New York: Palgrave Macmillan, 2003. 296 s. ISBN 978-1-4039-1536-8.
4. BERRIDGE, G. R. – LLOYD, L. (2012): *The Palgrave Macmillan Dictionary of Diplomacy. Third Edition*, Houndmills a New York: Palgrave Macmillan, 2012. 401 s. ISBN 978-0-230-30299-0.
5. BOTSCHAFT DER BUNDESREPUBLIK DEUTSCHLAND IN PRESSBURG. (2017): Osobná komunikácia, 22.02.2017.
6. EMBASSY OF THE REPUBLIC OF KOSOVO IN BRUSSELS. (2019): Osobná komunikácia, 13.03.2019.
7. HUBINGER, V. (2006): *Encyklopedie diplomacie*, Praha: Nakladatelství Libri, 2006. 191 s. ISBN 80-7277-296-1.
8. LAW NR. 03/L-033 ON THE STATUS, IMMUNITIES AND PRIVILEGES OF DIPLOMATIC AND CONSULAR MISSIONS AND PERSONNEL IN REPUBLIC OF KOSOVA AND OF THE INTERNATIONAL MILITARY PRESENCE AND ITS PERSONNEL. (2008): Adopted by the Assembly of Republic of Kosova on 20 February 2008.
9. MINISTERSTVO ZAHRANIČNÝCH VECÍ A EURÓPSKÝCH ZÁLEŽITOSTÍ SR. (2019): Osobná komunikácia, 23.09.2019.
10. MINISTRY OF FOREIGN AFFAIRS, REPUBLIC OF CHINA. (2019): Info for diplomatic missions. [Online.] In: *MFA Republic of China*, 2019. [Citované

- 10.09.2019.] Dostupné na internete:
<<https://www.mofa.gov.tw/en/cp.aspx?n=BF118CAA45215C42>>.
11. RUSSIAN FEDERATION INTERESTS SECTION AT THE EMBASSY OF SWITZERLAND IN TBILISI. (2019): Russian Federation Interests Section at the Embassy of Switzerland in Tbilisi. [Online.] In: *F DFA Switzerland*, 2019. [Citované 10.09.2019.] Dostupné na internete:
<<https://www.eda.admin.ch/countries/georgia/en/home/representations/embassy-tbilisi/russian-federation-interests-section.html>>.
 12. TAIPEJSKÁ REPREZENTAČNÁ KANCELÁRIA, BRATISLAVA. (2017): Osobná komunikácia, 21.02.2017.
 13. VLČEK, D. (2009): K otázke komunikácie medzi neuznanými štátmi – faktoru riešenia bezpečnostných kríz. In: *Bezpečnostné fórum '09. Zborník príspevkov z II. medzinárodnej vedeckej konferencie*. Banská Bystrica: Fakulta politických vied a medzinárodných vzťahov UMB, 2009. S. 85-93. ISBN 978-80-8083-790-7.
 14. VYHLÁŠKA MINISTRA ZAHRANIČNÝCH VECÍ Z 10. JÚNA 1964 O VIEDENSKOM DOHOVORE O DIPLOMATICKÝCH STYKOCH. (1964): Publikované pod č. 157/1964 Zb.
 15. VYHLÁŠKA MINISTRA ZAHRANIČNÝCH VECÍ Z 12. FEBRUÁRA 1969 O VIEDENSKOM DOHOVORE O KONZULÁRNÝCH STYKOCH. (1969): Publikované pod č. 32/1969 Zb.